

INNSPILL FRA NORDLAND POLITIDISTRIKT TIL FORSLAG OM NY INSTRUKS FOR FORSVARETS BISTAND TIL POLITIET

Innledning

Nordland politidistrikt er et langstrakt distrikt med spredt kystnær bosetning. Distriktet består av tidligere Helgeland, Salten og Midtre Hålogaland politidistrikter. Politidistriktet har sokkelansvar. Forsvaret har mange avdelinger og hovedbaser i politidistriktet. Gjennom flere generasjoner er det utviklet et svært godt samarbeid mellom Forsvaret og politiet på alle nivåer, noe det i dag høstes gode resultater av til fellesskapets beste. Vi ønsker å vedlikeholde og utvikle dette samarbeidet videre og ser betydningen av et godt bistandsinstitutt mellom etatene. Bistandsinstruksen danner grunnlaget for dette.

Det er imidlertid svært viktig at grensedragningen mellom politiets og forsvarets rolle fortsatt er meget tydelig.

§ 1 Formål

Vi mener formålet med instruksen kommer godt frem i forslaget

Dog mener vi at det bør presiseres – enten i formålsbestemmelsen eller i egen paragraf at forsvarets deltagelse i redningstjenesten reguleres av organisasjonsplan for redningstjenesten (og ikke bistandsinstruksen)

Det er vår erfaring at dette tidvis misforstås på grunn av manglende kunnskap om organisering av redningstjenesten. Se rapporten side 29 der man i oppstilling av bistandsanmodninger har tatt med SAR (search and rescue) oppdrag.

§ 2 Prinsipper for bistand

Prinsippene for bistand er godt beskrevet og formulert i fire hovedprinsipper som er styrende for resten av reglene i Bistandsinstruksen.

§ 3 Situasjoner der politiet kan be Forsvaret om bistand, politiloven § 27 a.

Dette er en gjentakelse av politilovens bestemmelse og trenger ingen kommentar i denne sammenhengen. Støtter forslaget og forklaringen på hvorfor denne er tatt med i bistandsinstruksen. Vi tror § 3 bidrar til raskere håndtering av bistandsanmodninger da reglene for dette er samlet slik som dette.

§ 4 Beslutningsprosedyre ved anmodning om bistand

Det er ønskelig med raskere prosedyrer og beslutninger når Politiet anmoder Forsvaret om bistand. De beslutningsprosedyrer som foreslås mener vi ivaretar dette på en god måte.

Gode prosedyrer ivaretas både ved akutte hendelser og hendelser der det er tid til noe mer planlegging og vurdering ved at også POD og PST har adgang i instruksen til å anmode om bistand direkte til Forsvaret ved FOH.

Det politiske aspektet mener vi ivaretas tilstrekkelig ved den enkelte etats plikt til å underrette egne departementer om bistandsoppdraget og anmodningen.

Det er vår oppfatning at forslaget bidrar til mer effektiv operativ oppgaveløsning jf foreliggende mandat-

§ 5 Forberedelser før bistand er besluttet

Vi støtter forslaget i denne teksten som beskriver både Politiets og Forsvarets plikt til å bidra til at bistand kan gis så raskt som mulig om nødvendig. Forberedelser til bistandsoppdrag er viktig.

§ 6 Ledelse og gjennomføringen av bistandsoperasjoner

Bestemmelsen er langt på vei klargjørende for hvem som har ansvaret for hva i en slik situasjon.

'Det stilles spørsmål om det ikke her bør presiseres at personell fra forsvar og politi kan operere sammen.

Under punktet om MKT beskrives det som en modell at oppdraget gis fra politimester, mens det vil være opp til Forsvaret hvordan oppdraget skal løses. Vi mener det i enkelte tilfeller er aktuelt med et slikt skille mellom oppdragsformulering og oppdragskompetanse. Det legges til grunn at FOH setter de militærfaglige begrensninger for den bistand som kan gis.

§ 7 Særlig om maritime kontraterroroperasjoner

I forslaget tillegges Forsvaret et særlig ansvar for å sikre den nasjonale beredskapen mot maritime terroranslag, og dette omfatter anslag mot olje- og gassinstallasjoner til sjøs og skip i fart.

Når slik ansvarstildeling ikke er beskrevet i andre styringsdokumenter/rettslige dokumenter mener vi bistandsinstruksen ikke kan fordele oppgaver innenfor samfunnsberedskap.

Vi mener at det forslag som her fremmes går utover rammene for bistandsinstituttet og endrer rollefordelinga mellom politi og forsvar. En slik ansvarsfordeling må etter vår oppfatning ha en annen hjemmel enn politilovens § 27a.

På s. 63 sies det at oppdraget fra politimesteren (innenfor MTK) vil være begrenset til å bekjempe og gjenerobre. Når det her brukes militære begrep og ikke straffeprosessuelle (stanse, pågripe, avverge) skapes det usikkerhet knyttet til hvorvidt det er bistand til politiet eller forsvarets egen operasjon.

Forslaget om at Forsvaret skal ha initiativrett forankret i bistandsinstruksen bryter både med prinsippene i bistandsinstruksens øvrige regler og i stor grad med reglene som regulerer Forsvarets bruk av makt mot sivilpersoner i fredstid. Forsvarets personell har her ikke blitt tildelt politimyndighet (jf forslaget §9) Vi antar også at det i en internasjonal kontekst kan være problematisk med en førsterespons gjennom militær maktbruk.

Dersom Forsvaret sitter med kunnskap gjennom etterretning og tilstedeværelse legger vil til grunn at dette deles med politiet så snart det er mulig. Politiet kan sitte med informasjon som kompletterer saken og i verste fall kan det være samtidige anslag både til sjøs og til lands.

Om tiden er så knapp at dette ikke lar seg gjøre å gi informasjon og motta bistandsanmodning, befinner man seg i en situasjon som ivaretas av nødverge og nødrettssituasjonen. Det ivaretas i forslagets § 8 siste avsnitt. Det vises også til rapportens drøfting om handleplikt.

Vi ser at arbeidsgruppen har fått et vidt mandat, men flertallet har gått så langt i sitt totale løsningsforslag innenfor MTK at det forutsetter at forsvaret har en stående nasjonal beredskap på et bestemt sted. Mandatet beskriver at man bidra utnyttelse av ressurser, mens forslaget går ut på å utvikle forsvarets ressurser. Det er selvsagt helt umulig for oss å vurdere de økonomiske og administrative konsekvensene som er beskrevet i rapporten.

Utfordringer må finne en annen løsning enn gjennom den foreslåtte § 7.

§ 8 Forsvarets bruk av makt ved bistand til politiet

Beskriver rammene for maktbruk på en fyllestgjørende måte og støttes.

§ 9 Politimyndighet og legitimasjon

Personell fra forsvaret som bistår politiet må inneha begrenset politimyndighet i samsvar med bistandsoppdraget.

Det foreslås at militær uniform og militær legitimasjon automatisk legitimerer politimyndighet når militært personell er tildelt begrenset politimyndighet. Det mener vi ikke er tilstrekkelig.

Med mindre oppdraget er akutt bør være mulig å kunne kreve legitimasjon som også synliggjør politimyndighet, selv om denne er begrenset både i omfang og tid. Det foreslås at det utarbeides en type legitimasjon som kan vise tildelt politimyndighet evt. sammen med militær ID anbefales innført.

Der operasjonen er så akutt at dette ikke lar seg gjennomføre anbefales det at det stilles krav til at politiet er representert og legitimerer denne myndigheten på stedet.

Ved tildeling av begrenset politimyndighet, må det stilles krav til opplæring av personellet før slik myndighet kan tildeles, med mindre oppdraget er akutt.

Det er kontroversielt ved at militært personell skal utøve politimyndighet i fredstid. Av den grunn må mannskapene ha kunnskap om hva denne myndigheten innebærer både av fullmakter og begrensninger. Noe vi mener også ivaretar den enkeltes krav til å kjenne sine plikter og ansvar.

I samfunnet finnes det allerede flere som er tildelt begrenset politimyndighet f.eks. Kystvakten gjennom kystvaktloven, grensevakten. Ingen av disse er tildelt politimyndighet uten at det er gitt tilstrekkelig opplæring.

Vi mener det bør fremkomme i instruksen at det stilles krav til opplæring før begrenset politimyndighet kan tildeles. Uavhengig av ovenstående om legitimering av politimyndighet. Slik opplæring kan gjøres samlet i aktuelle avdelinger i forkant av evt. bistandsanmodninger. Disse synpunktene har vært diskutert med lokale samarbeidspartnere i HV.

Våpeninstruks.

"Politiets våpeninstruks gjelder så langt den passer for militært personell som løser oppdrag i tråd med denne instruks". Så langt det passer er for lite presist og bør formuleres annerledes og mer presist. Mangel på opplæring i politiets våpeninstruks og høyde for ulike våpen må kunne løses på en enkel måte da det er bruken av våpnene som bør reguleres likt i bistandsoppdrag.

Forslag:

"Politiets våpeninstruks § 1,3 og 4 gjelder for militært personell som løser oppdrag i tråd med denne instruksen. For øvrig gjelder militær våpeninstruks".

§10 Øvelser og planverk

Støtter forslaget som er lagt frem.

§ 11 Dekning av kostnader

Forslaget foreslår at det ved bistandsoppdrag skal være sektorprinsippet som gjelder for dekning av kostnader. Med unntak i akuttfasen når liv og helse står i fare.

I deres begrunnelse i rapporten side 80 beskrives frykten for å benytte svært kostbar bistand fra politiets side og evt. konsekvenser av dette. Samtidig påpekes det at de så langt ikke kjenner til et eneste eksempel på slik fakturering fra Forsvarets side.

Frykt for misbruk av bistandsinstituttet er antagelser. Og er ikke funnet dokumentert. Det er også vist til det langvarige og gode samarbeidsklima som råder mellom Forsvaret og politiet.

Det bør legges vekt på at etatene har tilgang på svært forskjellige og kostnadskrevende ressurser. Det vil ikke være mulig for Politiet å bygge opp tilsvarende med dagens ressursfordeling. Og heller ikke ønskelig ut fra et samfunnsmessig perspektiv.

I alvorlige hendelser i samfunnet forventes det at samfunnets totale ressurstilgang benyttes til riktig og effektiv innsats uavhengig av økonomi.

Vi mener derfor at det tjener samfunnet best at unntaket for sektorprinsippet videreføres i sin helhet innenfor bistandsinstituttet, og ikke bare i akuttfasen. Det vil også fjerne usikkerhet/uenighet om når akuttfasen faktisk er over og store ressurser evt. forlater aksjonsområdet, med økonomi som begrunnelse.

Bistandsoppdrag vil være hendelser som berører hele samfunnet med elementer som liv, helse og store samfunnsmessige verdier. Det er derfor naturlig for oss å se hen til de ordninger som Redningstjenesten i Norge er basert på. Offentlige ressurser bærer egne utgifter innenfor tildelte rammer.

Med bakgrunn i dette foreslår vi at § 11 endres slik at etatene dekker egne kostnader.

Dersom det skulle være tilfeller der økonomien og konsekvensene vil bli svært store må dette tas opp og avklares i forbindelse med bistandsanmodningen og følgelig i svaret på anmodningen.

Akuttfasen er i forslaget ivarettatt i § 11 uansett.

§ 12 Etterforskning

Her er vi på påtalemyndighetens område. Å forsterke spesialenheten med representanter fra den militære påtalemyndighet mener vi må hjemles på en annen måte.

§ 13 Virkeområdet

Støtter forslaget.

§ 14 Ikrafttredelse

Ikke kommentert.

